

Femton papper utan namn

Berättelse

Det var år 1888 i Paris. Den franska vetenskapsakademin hade två år tidigare bjudit in matematiker från hela världen till en tävling. Uppgiften var att lösa ett mycket svårt problem: hur en tung kropp snurrar runt en fast punkt. Vinnaren skulle få ett fint pris som hette Prix Bordin.

Femton matematiker skickade in sina lösningar. Men ingen lösning hade ett namn på sig. Reglerna sa nämligen att allt skulle vara hemligt. I stället för ett namn skrev varje person ett kort motto på sitt papper. Det riktiga namnet låg gömt i ett litet kuvert med samma motto. Så kunde domarna bedöma matematiken och inte personen.

Domarna läste alla femton lösningar noga. En av dem var mycket bättre än de andra. Den var så klar och så skicklig att domarna blev imponerade. På det pappret stod mottot: "Säg vad du vet, gör vad du måste, kom vad som komma vill."

Till slut öppnade de kuvertet med det mottot. Inuti stod ett namn: Sonja Kovalevsky. Lösningen var skriven av en kvinna. Många kvinnor fick på den tiden inte ens studera vid universitetet, och nu hade en kvinna skrivit den bästa lösningen av alla.

Arbetet var så bra att akademien gjorde något ovanligt. De höjde prissumman från 3 000 till 5 000 franc. Sonja reste till Paris och tog emot priset. Hon var 38 år gammal. Det blev en av de största dagarna i hennes liv, och hennes namn blev känt långt utanför Frankrike.

Ordlista

ORD	FÖRKLARING
en vetenskapsakademi	en grupp kända forskare
en tävling	när man kämpar om att vinna
en uppgift	något man ska göra eller lösa
en lösning	svaret på ett problem
en regel	något man måste följa
hemlig	som ingen får veta
ett motto	en kort mening som man tror på
en domare	en person som bedömer och väljer
imponerad	mycket nöjd och förvånad över något bra
höja	Han fick höja rösten för att höras.
en prissumma	pengarna man får när man vinner

Läsförståelsefrågor

1. Vad var uppgiften i tävlingen?
 1. Att skriva en bok
 2. Att lösa ett problem om hur en kropp snurrar
 3. Att bygga en maskin
2. Varför stod det inget namn på lösningarna?
 1. Domarna glömde namnen
 2. Reglerna sa att allt skulle vara hemligt
 3. Ingen ville vinna
3. Vad gjorde akademien när de såg hur bra lösningen var?
 1. De höjde prissumman till 5 000 franc
 2. De gav priset till en annan person
 3. De stoppade tävlingen
4. Stämmer påståendena? Svara *ja*, *nej* eller *det står inte i texten*.
 1. Femton matematiker skickade in lösningar.
 2. Domarna visste från början att lösningen var skriven av en kvinna.
 3. Sonja var 38 år när hon fick priset.
5. Vad stod på Sonjas papper i stället för ett namn? Skriv kort.
6. Varför var det så ovanligt att en kvinna vann? (inferens)

Facit

1. 1. Att lösa ett problem om hur en kropp snurrar
2. 1. Reglerna sa att allt skulle vara hemligt
3. 1. De höjde prissumman till 5 000 franc
4. 1. ja b) nej (namnen låg gömda i kuvert och öppnades först efteråt) c) ja
5. Exempel på svar: Hennes motto stod på pappret: "Säg vad du vet, gör vad du måste, kom vad som komma vill."
6. Exempel på svar: Många kvinnor fick på den tiden inte ens studera vid universitetet, så att en kvinna skrev den bästa lösningen var nästan otänkbart.

Bedöm öppna svar efter innehåll, inte efter exakt formulering.

FÖR LÄRAREN

Texten ger en närbild av ett känt ögonblick och kompletterar biografien, som bara nämner priset kort. Texten är i preteritum och passar bra för att öva tidsord (två år tidigare, till slut, efteråt). Tema: att bedömas för det man kan, inte för vem man är.

Diskussionsfrågor

- Tycker du att det är rättvist att domarna inte fick veta vem som hade skrivit lösningen? Varför?
- Sonjas motto var “Säg vad du vet, gör vad du måste, kom vad som komma vill.” Vad betyder det för dig?
- Har du något eget motto eller en mening som du tycker om?
- **Skriv (4 meningar):** Skriv om en gång då du blev bedömd för något du gjort. Hur kändes det?

Källor och faktagranskning

- Sofya Kovalevskaya - Wikipedia (engelska): https://en.wikipedia.org/wiki/Sofya_Kovalevskaya
- MacTutor History of Mathematics, University of St Andrews: <https://mathshistory.st-andrews.ac.uk/Biographies/Kovalevskaya/>
- Stockholms universitet, 'Sonya Kovalevsky - Sweden's first female professor': <https://www.su.se/english/about-the-university/cultural-heritage-and-history/the-history-of-stockholm-university/sonya-kovalevsky—swedens-first-female-professor>
- Encyclopaedia Britannica, 'Sofya Vasilyevna Kovalevskaya': <https://www.britannica.com/biography/Sofya-Vasilyevna-Kovalevskaya>
- Max-Planck-Gesellschaft, 'Mathematics opens up a new, wonderful world': <https://www.mpg.de/female-pioneers-of-science/sofia-kovalevskaya>

Faktagranskad i juni 2026. Nyckelfakta: Sonja Kovalevsky (ryska: Sofja Vasiljevna Kovalevskaja) föddes 15 januari 1850 i Moskva och dog 10 februari 1891 i Stockholm i lunginflammation efter influensa, 41 år gammal. Kvinnor fick inte studera vid universitet i Ryssland, så hon ingick 1868 ett (först formellt) äktenskap med Vladimir Kovalevsky för att kunna resa och studera utomlands. Hon studerade privat för Karl Weierstrass i Berlin och tog doktorsexamen i Göttingen 1874. 1888 vann hon Prix Bordin av franska vetenskapsakademien för sitt arbete om en roterande kropp (Kovalevskys snurra). 1884 blev hon lektor/professor vid Stockholms högskola och 1889 utnämndes hon till ordinarie professor - världens första kvinnliga matematikprofessor och Sveriges första kvinnliga professor. Osäkerhet: hon kallas i svenska källor oftast Sonja Kovalevsky; namnet translittereras även Sofia/Sofja Kovalevskaja. Bilden är daterad 'strax efter 1880' med okänd fotograf och är public domain.

Berättelser om svenskar · läromedel för svenska som andraspråk. Skapat inom Läromedelsprojektet. Senast uppdaterad 2026-06-12.